

בס"ד. יום ב' דחג־השבועות, ה'תשכ"ב

(הנחה בלתי מוגה)

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר אנכי הוי' אלקיך, ואיתא בלקו"ת פ' במדבר², דצריך להבין מהו את כל הדברים האלה, והל"ל וידבר אלקים אנכי גו'. ועוד צריך להבין³ מהו פירוש תיבת לאמר, שלכאורה אין לה הבנה, שהרי אינה כמו כל לאמר שבמקרא שפירושו לאמר לזולתו, משא"כ בעשרת הדברות אי אפשר לפרש כך, שהרי כל ששים ריבוא בני"ה היו במעמד הר סיני ושמעו בעצמם. וכן אי אפשר לפרש שתיבת לאמר קאי על האמירה לדורות הבאים, שהרי איתא בפרקי דר"א⁴ שבמעמד הר סיני היו כל הנשמות העתידים להבראות עד סוף כל הדורות (וכן הנשמות שהיו בדורות שלפנ"ז), וא"כ מהו פירוש תיבת לאמר. ומבאר בלקו"ת שם, שתיבת האלה (הדברים האלה) הוא הוראה על דבר הנראה ונגלה באתגליא, וזהו את כל הדברים האלה, שקאי על כללות התורה שנתגלתה בתושב"כ ובתושבע"פ עד כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש⁵, שכל הדברים האלה ניתנו בהר סיני בשעת אמירת עשה"ד. ומ"ש לאמר קאי⁶ על עשרה מאמרות שבהם נברא העולם⁷, שקיומם הוא ע"י עשה"ד שכוללים את כל התורה כולה. וזהו וידבר גו' את כל הדברים האלה לאמר, שעשרת הדברות (שכוללים את כל הדברים האלה, כללות התורה שנתגלתה בתושב"כ ובתושבע"פ) נותנים קיום בעשרה מאמרות (לאמר), וכמרז"ל⁸ ע"פ⁹ ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי, בה"א יתירה (דמשמע הששי המיוחד), מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית אם ישראל מקבלין התורה אתם מתקיימין כו', היינו, שכל מעשה בראשית תלויים ועומדים עד יום הששי בסיון שבו ניתנה תורה שעל ידה נעשה

(6) ראה אוה"ת יתרו ע' תתעג. ח"ה ס"ע

ב'תתקפד ואילך. וראה גם לקו"ת חוקת נו, ג.

שה"ש כה, ג.

(7) אבות רפ"ה.

(8) שבת פח, א. וראה גם פרש"י בראשית

א, לא.

(9) בראשית שם.

(1) יתרו כ, א"ב.

(2) טו, ג.

(3) תו"א יתרו סז, ב.

(4) פמ"א. וראה גם שמו"ר ספכ"ח.

נחומא פקודי ג. נצבים ג. ועוד.

(5) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב

ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ועוד.

קיום בכל מעשה בראשית. וזהו שאמרו חז"ל¹⁰ בפירוש מ"ש¹¹ עשרה עשרה הכף בשקל הקודש, דקאי על עשרת הדברות ועשרה מאמרות שהם מכוונים זה כנגד זה, וע"י עשה"ד נעשה הקיום דעשרה מאמרות. וזהו ג"כ הטעם מה שהתורה ניתנה בארץ דוקא, כדברי משה רבינו למלאכי השרת שאמרו תנה הודך על השמים¹², כלום למצרים ירדתם כו' יצה"ר יש ביניכם¹³, דכיון שהתורה נותנת קיום בכללות העולמות, לכן ניתנה למטה בעוה"ז התחתון דוקא, שע"ז נעשה קיום בכל העולמות, כמשל¹⁴ חיזוק הבנין מתחתיתו דוקא, שע"ז נעשה חיזוק וקיום בכללות הבנין.

(ב) וצריך להבין, מהו ההפרש בין עשרת הדברות לעשרה מאמרות, עד כדי כך שעש"מ יצטרכו לקבל קיומם ע"י עשה"ד דוקא, אע"פ ששניהם (עשה"ד ועש"מ) שרשם למעלה וירדו למטה כו'¹⁵. דהנה, התורה היא חכמתו של הקב"ה, ושרשה מבחי' אנכי, אנא נפשי (ומשם) כתבית יהבית¹⁶, ומשם נסעה וירדה ממדרגה למדרגה כו' עד שנתלבשה בצירופי אותיות גשמיות בדיו על הספר בתושב"כ¹⁷, וכן בתושבע"פ, שהרי התורה לא בשמים היא¹⁸, אלא באה בהתלבשות בשכל הנשמה כמו שהוא במוח גשמי דוקא, ועד לאותיות הדיבור בה' מוצאות הפה, שבערך אותיות המחשבה נקראים אותיות הדיבור בשם מעשה¹⁹, והיינו שהתורה ירדה לעולם העשי' הגשמי, ובעולם העשי' גופא ירדה בבחי' מעשה, בדיו על הקלף ובאותיות הדיבור, ועד להירידה וההתלבשות בשכל אנושי בטענות של שקר, שזה מורה על גודל הירידה שיכול להיות דבר נפרד כו'. ועד"ז הוא בענין העש"מ, שראשיתם הוא המאמר דבראשית, בראשית נמי מאמר הוא²⁰, וכידוע²¹ שיש בזה כמה פירושים, בראשית בחוכמתא²², שהוא בחי' חכמה עילאה, בראשית בקדמין²³ שהוא בחי' הכתר שלמעלה מהחכמה²⁴. ולמעלה יותר, כדכתיב²⁵ כל אשר חפץ הוי'

-
19) ראה ב"מ צ, ב. סנהדרין סה, א.	10) זח"ג יא, ב ואילך. וראה פרדס ש"ב
20) ר"ה לב, א. מגילה כא, ב.	פ"ג.
21) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב	11) נשא ז, פו.
ח"א ע' קפה ואילך. ח"ב ע' תלב ואילך. ד"ה	12) תהלים ת, ב.
וידבר אלקים תשכ"ח ס"ב (תו"מ סה"מ סין	13) שבת פח, סע"ב ואילך.
ע' שכז). וש"נ.	14) תו"א בראשית ד, א.
22) תרגום ירושלמי עה"פ (ושם: בחוכמא.	15) ראה עד"ז — ד"ה והי' אמונת עתך
אבל בכ"מ בדא"ח הוא ככפנים).	תרג"ב קרוב לסופו (סה"מ תרג"ב ע' נב).
23) תרגום אונקלוס עה"פ.	16) שבת קה, א (כגירסת העין יעקב).
24) ראה לקו"ת במדבר יג, א.	17) ראה תניא פ"ד.
25) תהלים קלה, ו.	18) נצבים ל, יב. ב"מ נט, ב.

עשה, דקאי²⁶ על התהוות העולמות כפי שהיא מבחי' החפץ שלמעלה מבחי' הרצון²⁷. ולמעלה יותר, שרש ההתהוות הוא מהעצמות, כדאיתא באגה"ק²⁸ שמהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש כו'. והיינו שגם שרש העש"מ הוא מהעצמות, כמו התורה, אלא שנשתלשלו וירדו כו"כ מדריגות עד שיוכלו להיות את הנבראים. וא"כ אינו מובן מהו ההפרש בין עש"מ לעשה"ד, עד שקיום עש"מ הוא ע"י עשה"ד דוקא.

אך הענין הוא²⁹, דהנה, התורה נקראת תורת אמת³⁰. ובפירוש תיבת אמת איתא בירושלמי³¹ חותמו של הקב"ה אמת, דתיבת אמת יש בה ג' אותיות, אלף הוא ראשית האותיות, מ"ם אמצעית האותיות, ותי"ו סוף האותיות, ע"ד מ"ש³² אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים, והיינו, שענין האמת הוא באופן ששונה בכל המדריגות מתחילה ועד סוף, בלי שינוי כלל. וזהו³³ שבחי' האמת אינו רק היפך השקר, אלא גם דבר שאין לו הפסק, היפך הכזב, כמו נהר המכזב³⁴, דהגם שעכשיו ישנו במציאות אבל במשך הזמן משתנה ונפסק כו', וזה גופא מורה שגם עכשיו אינו אמת, כי ענין האמת הוא שאינו משתנה וקיים לעולם. וזהו שעשה"ד נותנים קיום בעש"מ, דכיון שהתורה היא אמת שאינו משתנה, לכן נמשך על ידה קיום העש"מ, שהקיום הו"ע האמת, היפך השינוי. וזהו"ע ואמת הוי' לעולם³⁵, דכיון שהעולם מצד עצמו אין בו קיום, צריך להמשיך בחי' אמת הוי' לעולם, שיהי' בו קיום, והמשכה זו היא ע"י התורה דוקא שנקראת תורת אמת. וזוהי מעלת עשה"ד על עש"מ, דעש"מ אף ששרשם הוא מהעצמות כנ"ל, הרי נשתלשלו מדרגא לדרגא עד שנשתנו מכמו שהם בשרשם, שלכן נעשה היש נפרד, ומעלים על שרשו כו', שזהו מצד ענין השינוי, משא"כ התורה נמשכה למטה כמו שהיא למעלה³⁶, שזהו"ע האמת, ולכן על ידה דוקא נעשה קיום בהעולם.

33) ראה גם סה"מ תרל"ה ח"ב ס"ע רצט ואילך. תרנ"ו ע' רנו ואילך. הגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לר"ה פתח אליהו — תרנ"ח (ע' מב ואילך). קונטרס ומעין מ"ב פ"ב. 34) פרה פ"ח מ"ט. וראה לקו"ש חט"ו ע' 427. 35) תהלים קיז, ב. 36) ראה גם המשך תער"ב ח"ב ע' תשמא ואילך. ד"ה קרוב היתשי"ח (תו"מ חכ"ג ע' 32)

26) ראה ד"ה כל אשר חפץ תרמ"א. מה רבו תרמ"ד (נרדס בקונטרס בר מצוה תרנ"ג (קה"ת, תש"ס)). סה"מ תרמ"ו ע' תב. 27) ראה לקו"ת שה"ש כח, ד. לג, ד. 28) ס"כ (קל, סע"א ואילך). 29) ראה גם סה"מ תרנ"ב הנ"ל ע' נד. 30) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. ובכ"מ. 31) סנהדרין פ"א ה"א. דב"ר פ"א, יו"ד. 32) ישע"י מד, ו.

ג) **אמנם** עדיין צריך להבין, מהו הטעם שהעש"מ ששרשם מהעצמות יורדים ובאים למטה באופן שנעשה בהם שינוי, ורק התורה היא בחי' אמת, שנמשכת למטה כמו שהיא למעלה. ויובן זה ע"פ משנת"ל³⁷ בענין ההפרש שבין נשמות ומלאכים³⁸, שהנשמות נקראים מהלכים, ומלאכים נקראים בשם עומדים. דהנה, אע"פ שגם בהנשמות ישנו בחי' עמידה, והיינו, לא רק בהנשמות כמו שהם למעלה, דכתיב³⁹ חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו, אלא גם בירידתם והתלבשותם בגוף יש בהם ענין העמידה, והיינו שכאשר העבודה היא ע"פ טו"ד הרי זה בבחי' עמידה, כי, אע"פ שגם בעבודה שע"פ טו"ד ישנם ריבוי עליות, מ"מ הרי זה נקרא בשם עמידה. וע"ד ענין העלי' שישנו בהשכלה, דרוב שנים יודיעו חכמה⁴⁰, הנה אע"פ שיש בזה ריבוי עליות, מ"מ, כל העליות הם בענין ההשכלה שכללותה הוא תפיסא בקצוות⁴¹, ועד שגם בחי' החכמה, ראשית ההשכלה, שהיא רק נקודה לבד, הרי ממנה מסתעף אח"כ ענין ההבנה וההשגה בקצוות דוקא, שזהו"ע של מדידה והגבלה, שלכן גם בחי' החכמה ענינה הוא גבול. ולכן, אף שיש ריבוי עצום בעליות שבשכל, מ"מ, כיון שכללות השכל הוא במדידה והגבלה, נקראים כל העליות בשם עמידה. וכמו"כ הוא בהעבודה שע"פ טו"ד, ככל לבכך ובכל נפשך⁴², שגם כאשר עבודה זו היא באופן של עליות, ילכו מחיל אל חיל⁴³, עד לתכלית השלימות, מ"מ, הרי זה נקרא בשם עמידה. ומטעם זה נקראים המלאכים בשם עומדים, דהגם שיש בהם ריבוי עליות, ועל שם זה נקראים עופות, כמ"ש⁴⁴ ועוף יעופף זה מיכאל וגבריאל, ומיכאל באחת⁴⁵, אבל אעפ"כ, להיות שכללות עבודתם הוא ע"פ טו"ד, הרי גם הילוכם ועלייתם מדרגא לדרגא הוא בערך להדרגא הקודמת, והיינו, שגם כאשר עולה ממדריגה אחת למדריגה השני' הרי זה באופן שהמדריגה השני' היא בערך המדריגה הראשונה, וכן כשעולה למדריגה שלישית הרי זה בערך למדריגה השני', ואי אפשר לדלג למדריגה שאינה בערך מדריגתו הקודמת, לפי שכללות השכל הו"ע התפיסא דוקא שהוא היפך ענין הדילוג. ונמצא שגם בתכלית העלי'

39) מלכים א' יז, א.

40) ע"פ איוב לב, ז.

41) ראה המשך תעריב ח"א ע' תקח.

42) ואתחנן ו, ה.

43) תהלים פד, ח.

44) בראשית א, כ. זח"ג כו, ב.

45) ברכות ד, ב. זח"ג רכט, ב.

27 ואילך). ד"ה וידבר אלקים וד"ה נשא תש"ל (סה"מ תש"ל ע' 238 ואילך. ע' 244 ואילך). ד"ה ונחה תשל"א (סה"מ תשל"א ע' 455 ואילך). ועוד.

37) בד"ה צאינה וראינה דליל א' דחג

השבועות (לעיל ס"ע 5 ואילך). וש"נ.

38) ראה גם סה"מ תרנ"ב הנ"ל ע' נג.

נשארים בערך ובגדר המדריגה שבה היתה התחלת העבודה, שענין זה נקרא בשם עמידה, לפי שכל העליות הם בערך ובגדר מדריגה הראשונה, שלא יוצאים ממנה לגמרי. ומה שהנשמות נקראים בשם מהלכים הרי זה מצד העבודה שלמעלה מטו"ד, שזוהי העבודה דבכל מאדך⁴², שאינה מצד השכל, כי אם מצד נקודת בחי' חי', או מצד נקודת בחי' יחידה, שעיי"ז יוצא לגמרי מגדר וערך המדריגה הקודמת, ולכן נקרא בשם הילוך, לפי שאין זה בערך והדרגה, כי אם בדרך דילוג. ועבודה זו באופן של הילוך ודילוג ישנה בנשמות דוקא, ולא במלאכים.

וביאור הטעם שהעבודה דהילוך ישנה בנשמות דוקא ולא במלאכים, הוא, לפי שהנשמות שרשם מבחי' פנימיות, והמלאכים שרשם מבחי' חיצוניות⁴⁶. והנה, ההפרש בין חיצוניות לפנימיות הוא, שחיצוניות משתנה כשנמשך, משא"כ פנימיות אינו משתנה, דבכל מקום שנמצא הרי הוא בבחי' פנימיות⁴⁷, והיינו, דעם היות שמצד הענינים שחוץ ממנו הרי הוא יורד מדרגא לדרגא, מ"מ, ירידה זו היא רק בענינים החיצונים שלו, אבל בעצם מהותו הרי הוא תמיד בבחי' הפנימיות שאינו משתנה כלל, וגם בתכלית ירידתו הוא בשוה ממש כמו בראשיתו. ויובן זה ע"ד המבואר בלקו"ת פ' במדבר⁴⁸ בענין ההפרש שבין תורה למצוות, שהוא ע"ד ההפרש שבין דם לאברים, דמצוות הם דוגמת האברים שיש בהם שינויים, דתחילת האברים הוא המוח שבראש, וממנו משתלשל מדרגא לדרגא עד לבחי' העקב שברגל, שנקרא באדר"נ⁴⁹ בשם מלאך המות שבאדם. משא"כ התורה נמשלה לדם, שהדם הוא הנפש⁵⁰, שהוא בשוה בכל האברים, שהרי גם הדם שבהעקב הוא חיות נפשי, דזה שהעקב נקרא בשם מלאך המות שבאדם הרי זה רק בערך שאר האברים, אבל מצד הדם שיש בו, הרי גם הוא חי כו'⁵¹. ועד"ז הוא גם ההפרש שבין נשמות למלאכים, דבכל מקום שמדובר אודות שרש נשמות ומלאכים, הנה הנשמות הם בחי' פנימיות והמלאכים הם בחי' חיצוניות, והיינו, שבבחי' הכלים, הרי המלאכים שרשם מחיצוניות הכלים, ונשמות מפנימיות הכלים, ולמעלה יותר, הרי המלאכים שרשם מבחי' הכלים, והנשמות שרשם מבחי' האור, דאור הוא הפנימיות של הכלים. והוא דוגמת הדם

48 יג, א.

49 ספל"א.

50 פ' ראה יב, כג.

51 חסר קצת (המור"ל).

46 ראה לקו"ת פ' ראה כו, סע"ג ואילך.

דרושי יוהכ"פ ע, ג. ביאורי זוהר לאדמו"ר

האמצעי קיד, ד ואילך.

47 ראה ביאורי זוהר שם.

והאברים, שהאברים הם דוגמת הכלים והדם הוא דוגמת האור. וכיון ששרש הנשמות הוא מבחי' הפנימיות שאינו משתנה ונמשך בכל מקום בשוה, לכן יש בהם ענין ההילוך בלי גבול. ועד"ו יובן ההפרש שבין עשה"ד לעש"מ, דהנה, עשה"ד הם בחי' הפנימיות, ועש"מ הם בחי' החיצוניות⁵², שהרי כוונת הבריאה היא בשביל התורה, כמארז"ל⁵³ בראשית בשביל התורה שנקראת ראשית. ולכן, עש"מ שהם בחי' חיצוניות, משתנים מכמו שהם בשרשם, בדוגמת האברים שיש בהם שינויים עד לעקב שברגל שהוא בבחי' היפך החיות כו', משא"כ עשה"ד שהם בחי' פנימיות, אין בהם שינוי. ומשום זה הנה עשה"ד דוקא נותנים קיום בעש"מ.

ד) **וזהו** ג"כ מ"ש⁵⁴ והי' אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת יראת ה' היא אוצרו⁵⁵. ומפרש הרד"ק, אמונת לשון קיום, כמו ותקעתיו יתד במקום נאמן⁵⁶, והיינו, שקיום זמנך וחוזק ישועתך יהי' ע"י העסק בחכמה ודעת ויראת ה', שהם ג' ענינים שבתורה, חכמה הוא בחי' תושב"כ, ודעת הוא בחי' תושבע"פ, כמ"ש⁵⁷ כי הוי' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה, הוי' יתן חכמה הוא בחי' תושב"כ, מפיו דעת ותבונה הוא בחי' תושבע"פ⁵⁸ (דדעת הו"ע הכרעת ההלכה שזהו בתושבע"פ דוקא), ויראת הוי' היא אוצרו הו"ע האגדות שבתורה, כדאיתא באדר"נ⁵⁹ כל מי שלומד הלכות ואינו לומד אגדות לא טעם טעם יראת חטא כו', וע"י ג' ענינים אלו שבתורה (חכמה דעת ויראת ה', שהם תושב"כ תושבע"פ ואגדה) נעשה אמונת עתך חוסן ישועות, שיהי' קיים לכם השלום והישועה כל זמניכם. והענין בזה, דהנה, עתיך (עת וזמן) הו"ע השינויים, וכמ"ש בקהלת⁶⁰ שישנם כ"ח עתים, י"ד לטובה וי"ד להיפך, כולל גם עת לדבר ועת לחשות מלדבר⁶¹, לדבר הו"ע העשרה מאמרות, וישנו עת לדבר ועת לחשות מלדבר, היינו, שיכול להיות חלישות בהעש"מ עד להפסק לגמרי ח"ו. וכדי לפעול קיום בעולם, שזהו"ע אמונת עתיך, הרי זה נעשה ע"י התורה, חכמת ודעת יראת ה'. ועד"ו משנת"ל (ס"א) בענין עשרה עשרה

(52) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' רפ. המשך תעריב ח"א פק"ד.
 (53) פרש"י בראשית א, א.
 (54) ישע"י לג, ו.
 (55) בהבא לקמן — ראה ד"ה והי' אמונת עתך הנ"ל (סה"מ שם ע' לו ואילך). וראה גם ד"ה זה באוה"ת שבועות ע' סח ואילך. ע' פג.
 (56) שם כב, כג.
 (57) משלי ב, ו. וראה שמור"ר פמ"א, ג.
 (58) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ח"א ס"ע תקנ).
 (59) ספכ"ט.
 (60) ג, ב"ח.
 (61) שם, ז.

הכף, שע"י עשרת הדברות (הכוללים את כל עניני התורה) נעשה קיום בעשרה מאמרות, להיות ואמת הוי' לעולם.

ועוד פירוש בפסוק והי' אמונת עתיך גו', כדפירש רש"י, את אשר תאמין לבוראך עתים שקבע לך לתרומות ולמעשרות בעת הפרשתן ללקט שכחה ופאה בעתם לקיים שמיטין ויובלות בעתם, הי' לחוסן ישועות ולחכמה ודעת. ולכאורה אינו מובן, מהי השייכות דקיום מצוות אלו דוקא שעל ידם יהי' חכמה ודעת גו'. אך הענין הוא, דהנה, כללות ענין התורה תלוי בקיום המצוות במעשה בדרך עשי' וכפי' דוקא, וכדי שתהי' המשכת התורה למטה, למצרים ירדתם כו' יצה"ר יש ביניכם, הוצרך להיות הענין דהקדמת נעשה לנשמע⁶⁵, נשמע הו"ע לימוד התורה בהבנה והשגה, ונעשה הו"ע קיום המצוות בדרך כפי' וקבלת עול דוקא. וע"ד הענין דמעשה גדול⁶², ובדוגמת מעלת הרגל שמעמיד את הראש, וכמ"ש⁶³ שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב, שדוקא ע"י בחי' רגלי נמשך להיות אנכי בקרב⁶⁴, לפי שכל הגבוה ביותר יורד למטה ביותר⁶⁵. ולכן דוקא ע"י ענין המעשה ממשיכים מפשיטות העצמות, ועי"ז נעשה המשכת התורה למטה. וזהו גם שכללות הענין דקיום המצוות צריך להיות (לא מצד השכל, אלא) מצד קבלת עול דוקא, וכדאיתא בלקו"ת⁶⁶ אילו נצטוינו לחטוב עצים כו', דעם היות שצריך להיות לימוד התורה והתבוננות כו', הנה לאחרי כל ההשגה וההתבוננות והעבודה דבכל לבבך ובכל נפשך, צריך להיות קיום המצוות בדרך של כפי' וקבלת עול דוקא, שזהו העבודה דבכל מאדך, בכל מדה ומדה שהוא מודד לך⁶⁷, ועד להפירוש דמאד זה מלאך המות⁶⁸, שבזה צריך לפעול הענין דאתכפיא ועד להענין דאתהפכא, ודוקא עי"ז נעשה הענין דבכל מאדך, למעלה ממדידה והגבלה. וזהו הביאור בפרש"י בפסוק והי' אמונת עתיך גו', שע"י מצוות לקט שכחה ופאה ותרומות ומעשרות נעשה חכמה ודעת כו', כמבואר בהמשך לד"ה והי' אמונת עתיך⁶⁹, דמעלת מצוות אלו היא שכיון שצריך ליתן כמעט חלק רביעי, לכן יש בהם אתכפיא הרבה,

ואילך. סה, א ואילך. ועוד.

(66) שלח מ, א.

(67) ספרי ופרש"י עה"פ.

(68) ב"ר פ"ט, יו"ד. וראה תו"א נח ט, א.

ובכ"מ.

(69) ד"ה ולהבין בתוס' ביאור פרש"י —

סה"מ תרנ"ב הנ"ל ע' נו ואילך.

(62) קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.

(63) בהעלותך יא, כא.

(64) ראה תו"א בראשית א, ב. סה"מ

תרל"ב ח"א ע' פג. ועוד. וראה גם בהשיחות

שלפני המאמר סי"ג ואילך (תו"מ חל"ד ס"ע

31 ואילך).

(65) ראה שערי אורה שער הפורים נח, א

וקיומם הוא (לא מצד השכל, אלא) מצד ענין האמונה, שזהו"ע אמונת עתיך גוי', כמארז"ל⁷⁰ שמאמין בחי העולמים וזורע, אמונה דוקא. וע"ד המבואר בתניא⁷¹ בענין מעלת מצות צדקה שהיא שקולה כנגד כל המצוות⁷², וכללות המצוות נקראים בשם צדקה⁷³, שזהו לפי שיש בה ענין האתכפיה ביותר. וזהו ג"כ מה שקביעות המועדים שנקראים שלש רגלים תלויים במועדי גמר התבואה⁷⁴, דפסח הוא באביב, כמ"ש⁷⁵ את חג המצות תשמור גוי' למועד חודש האביב, ופרש"י שהתבואה מתמלאת בו באביב כו', וכן שבועות הוא חג הקציר⁷⁶, וסוכות חג האסיף⁷⁶. ולכאורה אינו מובן מהו השייכות דהמועדים לענין גמר התבואה. אך הענין הוא, לפי שכללות המשכת התורה תלוי בקיום המצוות בגשמיות ובדרך של עשי' וכפי' דוקא, שענין זה מודגש בהמצוות הקשורים עם גמר התבואה, כנ"ל. וזהו והי' אמונת עתיך גוי', שמצד גודל המעלה דאתכפיה שבקיום מצוות אלו דוקא, נמשך על ידם בחי' חכמה ודעת כו'. ועפ"ז מובן שב' הפירושים שבפסוק והי' אמונת עתיך גוי' קשורים ושייכים זל"ז, דבתחילה צריך להיות המשכת התורה ע"י קיום המצוות בדרך אתכפיה, כפירוש רש"י שע"י קיום המצוות הנ"ל נמשך חכמה ודעת כו', ולאחרי שישנה המשכת התורה בעולם נעשה גם קיום העולם, כפירוש הרד"ק שע"י החכמה ודעת כו' נעשה קיום השלום והישועה בכל הזמנים, שזהו"ע שעשרת הדברות פועלים קיום בעשרה מאמרות, שזהו מצד מעלת התורה שהיא מבחי' הפנימיות, שנמשכת למטה כמו שהיא למעלה, כנ"ל בארוכה.

(ה) **וזהו** ג"כ מ"ש⁷⁷ ואני תפלתי לך הוי' עת רצון גוי' באמת ישעך, דפסוק זה אומרים במנחת שבת⁷⁸, רעוא דרעוין⁷⁹. והענין בזה⁸⁰, דהנה, אני מורה על ענין הגילוי, דהגם שאני הוא אותיות אין, וקאי על בחי' הכתר שלמעלה מהשגה, מ"מ, הציורף דאני שמורה על

70) ראה תוד"ה אמונת — שבת לא, א	76) שם, טז.
— בשם הירושלמי.	77) תהלים סט, יד.
71) פל"ז (מח, ב).	78) טושו"ע ואדה"ז או"ח סרצ"ב ס"ג.
72) ב"ב ט, א. ירושלמי פאה פ"א ה"א.	79) ראה זח"ג קכט, א (באד"ר). וראה
73) תו"א מקץ לח, ג. מב, ג. לקו"ת	יהל אור ס"ע רמט ואילך.
שה"ש מד, ג. ובכ"מ.	80) בהבא לקמן ראה סה"מ תרנ"ב ע' נו
74) ראה גם אוה"ת שבועות ע' עז.	ואילך. אוה"ת שם ע' סו ואילך. וראה גם יהל
75) משפטים כג, טו.	אור ע' רנ.

הגילוי, קאי על ההמשכה בספירת המלכות⁸¹, דכתר עליון איהו כתר מלכות⁸², אלא שהכתר הוא בחי' אין, אבל כמו שנמשך במלכות הוא בחי' אני. ופירוש ואני תפלתי לך הוי', הוא החיבור דבחי' המלכות עם הוי', דתפלה הוא מלשון נפתולי אלקים נפתלתי⁸³, שהו"ע החיבור, היינו, שבחי' המלכות (אני) מתחברת עם בחי' הוי', שזהו"ע דנהו"ת קארי תדיר לנהו"ע ולא שכיך⁸⁴. ועי"ז נעשה עת רצון, שזהו חיבור ענין העת (זמן), בחי' המלכות, עם בחי' הרצון, בחי' סוכ"ע, שם הוי'. וכזה גופא יש כו"כ דרגות, כידוע שישנו עת רצון בכל יום כמו בשעת תיקון חצות⁸⁵, ועד להדרגא היותר נעלית דעת רצון, שזוהי בחי' רעוא דרעיון. ועי"ז הנה אלקים ברב חסדך, שגם שם אלקים שהוא מדת הדין, נהפך לחסד ורחמים, וע"ד מארז"ל⁸⁶ ע"פ⁸⁷ השקיפה ממעון קדשך, דכל מקום שנאמר השקפה הוא היפך הטוב וזה בלשון ברכה. וכאשר מדת הדין נהפכת לחסד, אזי נעשה ריבוי החסד יותר מכמו החסד עצמו, שזהו אלקים ברב חסדך, ברב דייקא. וזהו גם מ"ש והי' אמונת עתיך גו', שכל הכ"ח עתים יהיו לטובה, היינו, שגם הי"ד עתים שהם לרעה יתהפכו לטובה. ומסיים ענני באמת ישעך, שנמשך בחי' אמת בישעך, שתהי' ישועה אמיתית ללא הפסק ושינוי כלל, שזהו ע"ד מ"ש חוסן ישועות, שתהי' הישועה בבחי' חוזק, דהיינו ישועה אמיתית שאין לה הפסק, שזוהי הגאולה השלימה שאין אחרי' גלות, דלא כיצי"מ שהי' אחרי' גלות, כמארז"ל⁸⁸ שכל השירות שנאמרו הם בלשון נקבה, כמו אשה שיולדת וחוזרת ומתעברת, משא"כ לעתיד לבוא יאמרו שיר חדש, לשון זכר, לפי שתהי' גאולה שלימה ואמיתית שאין אחרי' גלות. וזהו והי' אמונת עתיך חוסן ישועות, שע"י העבודה דקיום המצוות בדרך אתכפיא יהי' המשכת התורה למטה, שע"י נעשה קיום בעולם וחוסן בישועות, שיהי' ישועה וגאולה אמיתית. וזהו גם מה שאמרו חז"ל⁸⁹ ע"פ והי' אמונת עתיך גו', אמונת זה סדר ורעים, עתיך זה סדר מועד, חוסן זה סדר נשים כו'. והענין בזה⁹⁰, דסדר

81 ראה זח"ג מט, ב. פע"ח שער התפלה בהקדמה.
 82 תקו"ז בהקדמה (יז, א).
 83 ויצא ל, ח. תו"א תרומה עט, סע"ד ואילך. סה"מ תש"ט ע' 79. ובכ"מ.
 84 ראה זהר ח"ב קמ, א. ח"א קעח, ב. עו, ב. פו, ב.
 85 ראה זח"ב לו, ב. יהל אור שם ס"ע רמח ואילך.
 86 ירושלמי מעשר שני פ"ה ה"ה.
 87 תבוא כו, טו.
 88 שמו"ר פכ"ג, יא. מכילתא בשלח טו, א. תוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.
 89 שבת לא, א.
 90 ראה ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי (כ, א). ולהצ"צ (ח"ב ע' תשד"ח). אוה"ת נ"ך ח"א ע' תנו. המשך כל הנהגה תרנ"ב (סה"מ תרנ"ב ע' קכח ואילך).

זרעים הוא קו החסד, סדר מועד הוא קו הגבורה, שלכן יש בה הגבלת הזמנים ומועדים כו', וסדר נשים הוא קו האמצעי. וזהו חוסן זה סדר נשים⁹¹, לפי שהחוסן והחוזק הוא מצד קו האמצעי דוקא⁹², דקו האמצעי מראשיתו ועד סופו הוא בשה בלי שינויים. ובזה גופא לא רק בחי' מי יקום יעקב כי קטן הוא⁹³, שמבריח מן הקצה אל הקצה⁹⁴, אלא אמיתית בחי' קו האמצעי הוא שממשיך מבחי' שלמעלה מענין הקצה. וטעם הדבר, לפי שקו האמצעי עולה עד פנימיות הכתר, כידוע⁹⁵ שהקוין חו"ג שרשם בחיצוניות הכתר, וקו האמצעי נמשך מפנימיות הכתר, ולכן אין בו שינויים. וכמשנת"ל בענין ההפרש שבין נשמות ומלאכים, ובין התורה לעש"מ, שזהו ההפרש שבין בחי' הפנימיות לבחי' החיצוניות.

(ו) וזהו וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, שעשה"ד נותנים קיום בעשרה מאמרות, דעם היות שגם העש"מ שרשם הוא מהעצמות שאין לו עילה וסיבה שקדמה לו ח"ו, מ"מ, כשנמשכים למטה הרי הם באים בשינוי, משא"כ עשה"ד, להיותם בחי' פנימיות, הרי הם למטה כמו למעלה, ולכן נותנים הם קיום בהעש"מ. וזהו"ע ואמת הוי' לעולם, שע"י התורה, כולל גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש שניתן למשה מסיני, ממשיכים בהעולם בחי' אמת הוי'. וזהו גם אמונת עתיך חוסן ישועות, שנמשך קיום בעתיך וחוזק בהישועות, שתהי' הישועה מהקב"ה בעצמו, היינו, לא רק כמ"ש⁹⁶ נחמו נחמו עמי, שזוהי נחמת הנביאים שאינה מספקת⁹⁷, אלא כמ"ש⁹⁸ אנכי אנכי הוא מנחמכם, שתהי' הנחמה מהקב"ה עצמו, שהקב"ה בכבודו ובעצמו יבוא ויגאלנו, ואז יומשך בגילוי בחי' אמת הוי' לעולם, ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר⁹⁹, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש, למטה מעשרה טפחים.

95) ראה תו"ח נח סה, ב. המשך תער"ב ח"א פקי"ד. סה"מ תרפ"ג ע' קז ואילך. ועוד.
96) ישעי' מ, א.
97) ראה אבודרהם סדר הפרשיות וההפטרות.
98) ישעי' נא, ב.
99) שם מ, ה.

91) ראה גם אוה"ת שבועות הנ"ל ע' עא"ב.
92) ראה תקו"ז בהקדמה (ה, ריש ע"ב).
מאורי אור מערכת ח אות סב.
93) עמוס ז, ב. ה.
94) ע"פ לשון הכתוב — תרומה כו, כח.
וראה זח"ב קעה, ב.